

**Nieuwsbrief
nr. 16 / februari 2024**

Beste Vrienden,

Na het Gerlachusoctaaf is er altijd een tijd van rust en bezinning. Maar niet voor lang! Velen zijn inmiddels aan “het vijfde seizoen” begonnen.

	<p>De voorbereidingen op Carnaval draaien op volle toeren. Het seizoen is immers maar kort dit jaar. Men wil alles eruit halen. Voor dat je je het realiseert is het weer voorbij! Zelfs onze Gerlachus blijkt daarbij een inspiratiebron voor velen. Maar over carnaval gaan we u niet berichten. Dat gebeurt wel voldoende op andere manieren.</p>
--	--

In deze nieuwsbriefstellen we u onze nieuwe Houthemse kapelaan, Shaiju Selestin, voor. Hij vertelt in een interview hoe hij hier terechtgekomen is. Verder las u in de vorige nieuwsbrief over een onderscheiding met de Orde van St. Gerlach die een aantal vrijwilligers ten deel gevallen is. We vertellen in deze nieuwsbrief wat meer over deze onderscheiding.

Verder kunnen we u meedelen dat inmiddels voldoende donaties zijn ontvangen voor de aanschaf van de nieuwe kruisweg voor het kruiswegpark. De nieuwe kruisweg zal te zien zijn in een expositie vanaf 30 maart tot 1 mei 2024 in het heiligdom in St. Gerlach.

We wensen u weer veel leesplezier toe bij het lezen van deze nieuwsbrief.

Bestuur Vrienden van St. Gerlach

Interview met kapelaan Shaiju Selestin

'Dank u wel voor de mogelijkheid om u in deze drukke tijd toch te mogen spreken, hier in Houthem, in onze eigen kerk waar het inmiddels avond en dus alweer donker is en we aan de vooravond staan van het Octaaf'. Het is bijzonder om in de Gerlachuskerk een kapelaan uit India te hebben; de Vrienden van Sint Gerlach heten U welkom!

India is voor de meeste mensen in Nederland een ver land. We zien hier de beelden op televisie van overvolle treinen, chaotisch verkeer, veel...ja...heel veel mensen, en ook armoede. Ook zien we pelgrims, schaars geklede hindoe pelgrims die door het land trekken op weg naar heilige plaatsen en leven van de giften van de mensen. Waar we in Nederland niet aan denken bij India, is het katholicisme.

Graag zouden we met u het gesprek aan willen gaan over het katholieke geloof in uw thuisland.'

V *Zou U iets willen vertellen over hoe het komt dat er in India Katholieken zijn, en dan met name in het zuiden van India, laten we daarop focussen.*

A Het Katholicisme was er al vroeg. Ik heb het dan over de heilige Thomas, hij heeft daar een gemeenschap gedoopt. Een afgesloten gemeenschap met eigen, ongemengd Katholiek bloed in de aderen. Men wilde de puurheid bewaren. Apostel Thomas is vermoord in Chennai en daar begraven. Dat is dus 2000 jaar geleden. Hier in Nederland spreken we pas over Katholicisme vanaf Servaas, dus zo vanaf de 4e eeuw. In India gaat het christendom dus eigenlijk nog iets verder terug.

De bloeiperiode van het Katholicisme in India begon met de komst van de missionarissen, rond 1490. Het waren Portugezen en Fransen. Toen later, in de 17e-eeuw, de protestante Nederlanders kwamen is er weer veel van het Katholicisme kapotgemaakt. Toch heeft het Katholicisme die periode overleefd. De katholieken waren immers maatschappelijk erg actief en hadden scholen gebouwd naast de

kerken. De kracht van onderwijs en diaconie heeft het Katholicisme een sterke basis gegeven in zuidelijk India. En zo is dat nog steeds. De scholingsgraad in de zuidelijke staat Kerala waar ik vandaan kom, is erg hoog.

V *Hier in Zuid-Limburg wonen we tussen andere katholieke mensen, wel of niet kerkgangers, maar de cultuur is katholiek en daarmee onze kalender ook. Hoe was dat in de omgeving waar U bent opgegroeid? En hoe verhouden de diverse religies in Zuid-India zich tot elkaar? Zou u iets willen zeggen over het respect daarbij en de rituelen, want rituelen zijn immers van alle geloven en heel zichtbaar.*

A Op zowel de openbare scholen als de door de paters en zusters geleide scholen zitten kinderen van alle geloven door elkaar. In India spreken we dan ook niet van Katholieke scholen. Wij Indiërs zijn vanaf heel jong gewend om ons dagelijks tussen mensen met andere religieuze achtergronden te bewegen, zo zit de samenleving in elkaar. Dus de hindoe- of moslim kinderen die bij de paters op school zitten, bidden gewoon mee. We spreken dan ook niet van Jezus of Onze Lieve Heer maar van God, zodat iedereen zich kan herkennen in de gebeden. Er is in het onderwijs geen sprake van verzuiling. De scholen van de paters en de zusters staan heel goed aangeschreven, wie goed onderwijs voor zijn kinderen wil, stuurt zijn kinderen naar die scholen. In India is iedereen vrij zijn religie uit te oefenen en men leeft met elkaar. Kijk maar naar Moeder Theresa. Zij wilde alle mensen helpen, ongeacht hun achtergrond, zij wilde niet bekeren.

V *Gerlachus is een pelgrim, een katholieke pelgrim. Kent India ook katholieke pelgrims, in het verleden maar ook nu? Waar gaan die naartoe, zijn er voor katholieken ook heilige plaatsen in India?*

A Mensen in Azië zijn heel religieus, iedereen heeft een verlangen om iets te zoeken. Er zijn diverse Maria-bedevoertplaatsen. Plaatsen waar wonderen zijn geschied. Daar gaan de katholieke pelgrims naar toe op bedevaart. Zoals we hier in Europa naar Lourdes gaan, gaat men in India bijvoorbeeld naar Vallarpadam. Daar is een wonder gebeurd. Een hindoemoeder is met haar kind in de woeste rivier met haar bootje omgeslagen. Iemand heeft een visioen gehad over dit ongeluk en heeft gebeden in de kerk. De moeder en het kind zijn vervolgens levend teruggevonden, zij waren beschermd door Moeder Maria. Nu is dat een bedevaartplaats voor de katholieken. Daar is een mooie basiliek gebouwd. En zo zijn er meer pelgrimsoorden in Zuid-India. Mijn ouders hadden vijf zoons en wilden dolgraag een dochter. Zij zijn naar een speciale bedevaartplaats gegaan om te bidden voor een dochter. Een plaats waar de Heilige Franciscus gevangen heeft gezeten. Het zesde kind van mijn ouders

werd een meisje. Zij is naar die plaats vernoemd. Zelf voel ik mij het beste thuis op een vaste plek. Ik ging dus niet mee met mijn ouders op bedevaart. En nu zit ik hier in Houthem. God heeft altijd andere plannen en heeft mij hiernaartoe gezonden, een plek van een pelgrim. Met het seminarie was ik hier al een keer op bezoek geweest. Ik wist al heel vroeg in mijn leven dat ik priester wilde worden. En nu ben ik heel blij hier te zijn.

V *In 2013 was er even een kans dat we een uit India afkomstige Paus zouden krijgen, maar zo is het niet gegaan. Ik was toen in India en zag de teleurstelling op de gezichten van de mensen in mijn omgeving. Denkt U dat India nog een keer een Paus gaat leveren? Is dat belangrijk voor India?*

A Toen Paus Johannes Paulus II zijn thuisland Polen bezocht, heeft dat veel betekend voor het land dat onder het communisme vandaag kroop. Polen werd weer een katholiek land. Daar waren de Poolse mensen heel blij mee. In India is nu de politieke stroming aan de macht die van India een hindostaat wil maken. De naam zou dan weer Bharat moeten worden. Maar India is het land van de rivier de Indus, dus India is een naam die veel beter past. Paus Johannes Paulus II heeft twee keer India bezocht. De eerste keer was men bang hem te ontvangen. Maar dat bezoek ging juist heel goed. De Paus wilde juist niet bedreigend overkomen en koos ervoor zich samen met de grote hindoe priester te tonen. Hij liet zien dat er geen concurrentie is maar juist solidariteit tussen mensen en geloven. Dat sprak veel Indiërs aan. Het gaat de Paus niet om bekeren maar juist om samen de dingen te doen, om solidariteit. En dat is eigenlijk wat India in het huidige politieke klimaat nodig zou hebben.

Tot slot nog twee vragen:

V *Wat is volgens u en uw ervaringen het grootste verschil tussen katholiek zijn in Zuid-India en in Zuid-Limburg?*

A Het Katholicisme van vandaag in India is te vergelijken met het Katholicisme in Nederland in de jaren 60. Men gaat vaker naar de kerk, de H. Mis duurt anderhalf uur en daarnaast is er een aparte H. Mis voor de jeugd. Er zijn veel catecheselessen in India gericht op de Eerste Heilige Communie en het Heilig Vormsel. Ter vergelijking: zestig of tachtig bijeenkomsten in India tegenover 10 hier in Nederland. De Bijbel wordt echt bestudeerd en men kan vrijwillig tentamenen doen. Een ander verschil is dat in India de parochie verdeeld is in buurtverenigingen. Zij komen als vereniging op zaterdagavond bijeen op straat of op het strand om de Mis van zondag voor te bereiden. De Mis is dan echt 'op maat' gemaakt en men weet wat er echt speelt in de parochie. De kerk is dus veel meer geïntegreerd in het dagelijks leven van de parochianen. Voor mij is het erg wennen dat iedereen hier achter dichte deuren

zit, dat je echt afspraken met mensen moet maken. Ik ben gewend dat alles zich veel meer buiten afspeelt, en dat je altijd bij elkaar langs kan gaan en ook elkaar gewoon tegenkomt. Het is hier overal zo stil, ik ben het geluid van kinderen op straat om mij heen gewend en dat mis ik wel. Die stilte buiten, dat is dus erg wennen voor mij. Als je hier de weg zoekt, gebruik je Google Maps. Waar ik vandaan kom vraag je gewoon de weg aan mensen, je spreekt elkaar dus veel meer.

Wat mij ook opvalt hier, is dat veel mensen een Boeddha hebben. Dat hebben wij in India niet, daar is weinig boeddhisme, maar hier zie ik veel lachende Boeddha's. De mensen zijn op zoek.

V *Wat is volgens U en Uw ervaringen de grootste overeenkomst tussen katholiek zijn in Zuid - India en in Zuid-Limburg?*

A De geloofsbeleving. En wat mij wel opvalt in de dorpen hier, en ik ken eigenlijk alleen de dorpen, is dat de mensen gewoon naar mij toekomen, dat ze mij weten te vinden in de pastorie in Berg. Dat vind ik heel fijn. Het is goed hier.

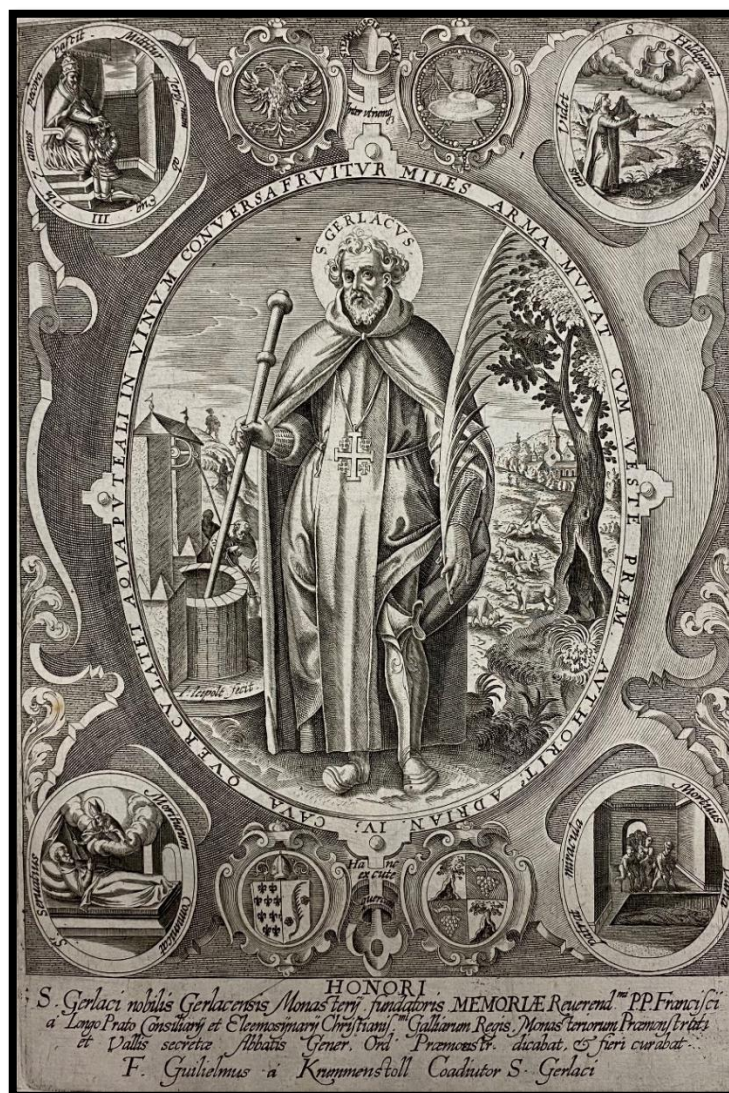

Heiligdom in Vallarpadam (National Shrine Basilica of Our Lady of Ransom) op eiland bij Kerala

Verering van Sint Gerlach, Octaaf en Orde van Sint Gerlach

Middeleeuwen

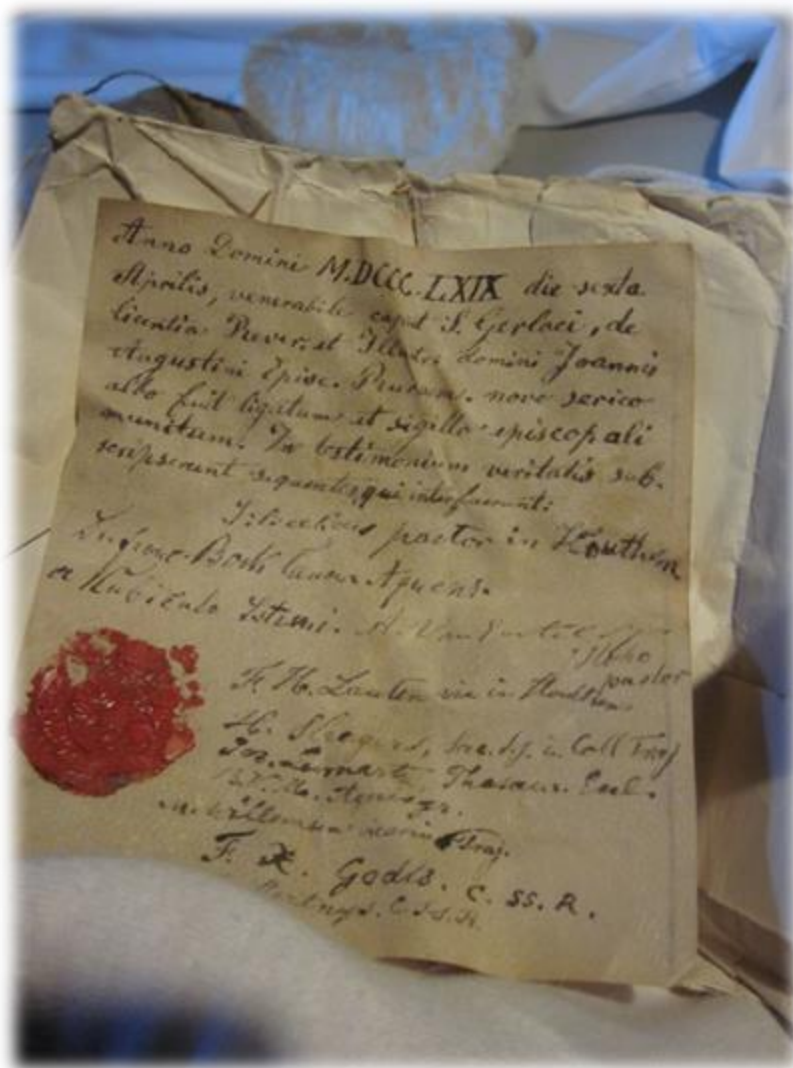
De verering van Sint Gerlach werd eeuwenlang in stand gehouden en gecultiveerd vanuit het op zijn graf gestichte klooster. Zo is verschillende keren een levensbeschrijving (vita) van Gerlach uitgegeven en werden prentjes voor pelgrims gedrukt. De kloosterlingen namen al vroeg de regel van de orde van Premontre (de Norbertijnen) aan. Ook via deze orde werd de verering van Sint Gerlach gepromoot. Zo werden in verschillende parochies waar norbertijnen met de zielzorg belast waren beelden, schilderijen, glas-in-lood ramen en dergelijke geplaatst om de mensen het levensverhaal van Sint Gerlach duidelijk te maken en de devotie tot hem te bevorderen. In vorige nieuwsbrieven (nr. 7 “Nieuwe gravure van Sint Gerlach!” en nr. 12 “Schilderij van St. Gerlach in klooster Obermarchtal”) werden enkele voorbeelden hiervan besproken.

Verder weten we dat de toenmalige Romeinse Ritencongregatie op 22 januari 1728 aan de premonstratenzer orde de toestemming heeft verleend om de heilige Gerlachus in de kerken van de orde te vereren. Vanaf dan is hij dus officieel Heilig verklaard. Mogelijk dat vanaf die tijd ook de viering van een octaaf rond zijn feestdag, 5 januari, ingesteld is.

19^e eeuw

Hoe de verering van Sint Gerlach zich ontwikkelde sinds de voormalige kloosterkerk parochiekerk werd, weten we (nog) niet zo precies. Enkele gebeurtenissen in de loop van de 19^e eeuw duiden er wel op dat de verering levend gehouden werd. Zo werden in 1841 de relieken van Sint Gerlach en het praalgraf weer naar Houthem overgebracht van Roermond, waarheen de stift dames ze in 1786 hadden meegenomen bij hun gedwongen vertrek uit Houthem. De kist met de relieken werd midden in de kerk bij het praalgraf geplaatst. Bij die gelegenheid werd het reliekschrijn geopend en werd in een proces-verbaal vastgelegd wat er in de kist werd aangetroffen.

Ook in 1869 vond er weer een opening van het reliekschrijn plaats, waarbij onder het toezien van wereldlijke en kerkelijke notabelen weer een inventaris werd opgemaakt (en in de kist werd gelegd). In dat jaar werd een nieuw altaar van Sint Gerlach in de kerk geplaatst, rechts voor. Het reliekschrijn werd onder dit altaar geplaatst. Dat alles duidt erop dat door de parochiegeestelijkheid en het bisdom de verering van Sint Gerlach gestimuleerd werd. De heiligverklaring die aanvankelijk speciaal gold voor de Norbertijner kerken is dan algemeen ingeburgerd en goedgekeurd.

1^e helft van de 20^e eeuw

Over de verering in de 1^e helft van de 20^e eeuw is veel bekend gebleven. Dat komt onder meer doordat de toenmalige pastoor van Houthem, Emile Ribbergh (1926-1940) correspondent was van het weekblad De Geulbode. En vrijwel alle artikelen van zijn hand (en dat waren er vele) werden netjes uitgeknipt en in een plakboek geplakt, waarschijnlijk door zijn zus Adèle. Zo werd een gedetailleerd stukje parochiegeschiedenis vastgelegd.

Zo weten we dat er in de jaren 20 en 30 van de 20e eeuw vele groepen pelgrims naar Sint Gerlach kwamen niet alleen tijdens zijn octaaf in januari, maar ook rond Pinksteren. Er werden dan drie dagen lang Gerlachusfeesten gehouden, waarbij de paters van het klooster Ravensbosch en van het missiehuis Sint Gerlach in Broekhem met hun studenten naar Houthem kwamen en mede de missen verzorgden. En ook in de rest van het jaar, vooral in de zomer, kwamen vaak grote scharen pelgrims naar het graf van Gerlach. In de stukjes uit de Geulbode vinden we daarvan diverse voorbeelden.

"In juli 1927 trok een grote bedevaart naar Houthem. Onder klokkengelui kwamen om 7 uur 's ochtends al ruim 400 bedevaartgangers van Meerssen binnen. Om 9 uur arriveerden 350 bedevaartgangers uit Margraten. Jaren achtereen kwamen bedevaarten uit Meerssen en Margraten naar Houthem." "Ongeveer 200 mensen van het r.k. spoorwegpersoneel van Tilburg bezochten op 9 en 10 juli Houthem, waar ze deelnamen aan een processie." De Tilburgse bedevaart blijkt een jaarlijks terugkerend fenomeen te zijn. In 1930 kwamen ze voor de 25^e keer!" "Tijdens het octaaf, op 5 en 6 januari 1928 schijnt het uitzonderlijk slecht weer geweest te zijn, maar trouw kwamen de Sint Gerlachus pelgrims van Banholt tot Nieuwenhagerheide en van Vaals tot Stein. In augustus vonden sacramentsprocessies vanuit Hulsberg en Amby naar de tombe van Gerlachus plaats."

Jaarlijks wordt een opsomming gegeven van groepen uit omliggende plaatsen (maar ook bijvoorbeeld uit Eindhoven) die ter bedevaart naar Sint Gerlach komen. Daar bij horen ook groepen jeugdigen zoals het patronaat uit Meerssen en de padvindsters van de Gerlachusgroep uit Hoensbroek. Soms merkt de schrijver van de stukjes fijntjes op dat de pelgrims van elders nog meer verering voor Gerlach lijken te hebben dan de eigen parochianen!

Op eerste, tweede en derde Pinksterdag 1929 werden de Gerlachusreliëken voor het eerst na 1869 weer aan het volkgetoond. Er waren tal van festiviteiten rondom de toning en ervond onder enorme publieke belangstelling een feestelijke ommeegang plaats, waarbij de reliëken van Sint Gerlach in processie door het dorp gedragen werden. Vanwege de reliëkentoning en de ommeegang kregen de festiviteiten zelfs het predicaat "heiligdomsvaart".

Na WO II

Met het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog en het overlijden van pastoor Ribbergh komt een einde aan de verzameling knipsels uit de Geulbode. Enkele jaren na de oorlog komt de bedevaart uit Tilburg weer langzaam op gang. En tot begin jaren zeventig kwamen weer talrijke vereerders van Sint Gerlach met de trein naar Houthem. Met het einde van het "Rijke Roomse Leven" kwam ook een einde aan de diverse bedevaarten naar Houthem. Een uitzondering daarop vormt de Gerlachustocht van scouting St. Gerlach uit Sint Pieter (Maastricht). Deze groep komt al vanaf de oprichting in 1939 trouw ieder jaar te voet op zondagmorgen in het octaaf van Sint Gerlach naar het graf van hun patroonheilige. Maar dat kan niet verhullen dat de viering van het Gerlachusoctaaf eind jaren zeventig van de vorige eeuw een beetje ingedommeld was.

Jaren 80

Dat veranderde met de komst van pastoor Jos Keulers naar Houthem in 1985. De parochie zat destijds zwaar in haar maag met de erfenis van het in deplorabele toestand verkerende landgoed Sint Gerlach. Veel energie werd er toen in gestoken om een oplossing voor dit dossier te vinden. Van oudere parochianen vernam hij dat de viering van het 8^e eeuwfeest van Sint Gerlach in 1965 geen doorgang had kunnen vinden omdat de kerk destijds in de steigers stond voor een grootschalige restauratie. Het idee ontstond om dat 25 jaar later, in 1990 dus, in te halen. En dat gebeurde dan ook op uitbundige wijze met medewerking van een zeer groot deel van de parochianen. Tijdens het Gerlachusoctaaf werd de kist met de relikwieën weer geopend en deze werden op het priesterkoor uitgesteld, zodat ze aan de pelgrims getoond konden worden. Het gehele jaar door waren er diverse activiteiten.

Zo werden vele concerten georganiseerd en eind augustus werd voor het eerst een pelgrimage naar Sint Servaas gemaakt, wat inmiddels tot een niet meer weg te denken jaarlijks gebeuren is uitgegroeid.

Als hoogtepunt van de feesten werd op 2^e Pinksterdag 1990 een Ommegang gehouden door Houthem. Op een aantal praalwagens waren de frescotaferelen uit `de kerk over het leven van Gerlach nagebootst in tableaux vivants door Houthemse inwoners. Hieraan was door velen vele maanden werk besteed. Uit een groot aantal Limburgse parochies waar een beeld van Sint Gerlach aanwezig was, werden deze beelden megedragen in de stoet, die verder werd aangevuld met zeer veel priesters, waaronder de pauselijke nuntius, en religieuzen en spirituele organisaties. Uiteraard werd ook de kist met de relikwieën megedragen en het borstbeeld van Sint Gerlach. Duizenden mensen omzoomden de route die maandag.

Ook werd een studie naar de kluizenaars in de tijd van Gerlach in opdracht gegeven aan de universiteit van Nijmegen. Deze werd door mediëviste, mevrouw Mulder-Bakker, verbonden aan de universiteit van Groningen uitgevoerd en leidde in 1995 tot de publicatie "*De Kluizenaar in de Eik*".

Jaren 90

In de jaren negentig van de vorige eeuw werd binnen het kerkbestuur en andere parochiële gremia vaak van gedachten gewisseld over hoe de viering van het Gerlachusoctaaf breder aandacht zou kunnen krijgen. Immers ook toen al liep het kerkbezoek terug en 8 dagen achter elkaar naar de kerk gaan was ook toen al voor velen een beetje teveel van het goede. Bovendien bleek dat na een herziening van de Heiligenkalender van de Norbertijnen Gerlachus daarvan was verdwenen, aangezien hij natuurlijk nooit een norbertijn geweest was. De promotie van onze Gerlach zou dus nu vooral door de parochie zelf gedaan moeten worden.

In die tijd werd door pastoor Keulers, op advies van de parochiële adviesraad, een octaaf comité in het leven geroepen om de voorbereidingen voor de viering van het octaaf ter hand te nemen en ideeën te ontwikkelen om Gerlach bij meer pelgrims onder de aandacht te brengen. Er werd jaarlijks een affiche van de vieringen tijdens het octaaf gemaakt en de parochies in Zuid-Limburg (en enkele in België) kregen dit met een uitnodigende brief toegestuurd. Ook werd gezocht naar groepen die voor een bepaalde dag uitgenodigd konden worden, zoals senioren, religieuzen, zijactief en jeugdorganisaties en natuurlijk in de 1^e plaats de agrarische sector. Gerlach is immers niet voor niets de patroonheilige voor het vee! Helaas is ook de boerenstand aardig uitgedund en levert hun komst dus ook geen overvolle kerk meer op.

Verder werden in de loop der jaren de vele broederschappen uit Maastricht (St Servaas, St. Lambertus, St. Barbara, Zwart Kruis, OLV Sterre der Zee) en elders in Limburg (Sittard, Mariaveld-Echt en Weert) uitgenodigd om een pelgrimage naar Sint Gerlach te maken. En deze doen dat inmiddels trouw vrijwel ieder jaar.

Orde van Sint Gerlach

Om ook de parochianen verder te stimuleren werd door het kerkbestuur op 5 januari 2000 de Orde van Sint Gerlach opgericht. Doel van de Orde is om personen, die bijzondere verdiensten hebben voor de parochie van Sint Gerlach of voor de verspreiding of verdieping van de verering van Sint Gerlach of voor het complex Sint Gerlach, te onderscheiden omwille van die verdiensten. De opname in de Orde geschiedt door een plechtige investituur tijdens de hoogmis op de feestdag van Sint Gerlach, 5 januari. De kandidaat krijgt dan het insigne (medaille) omgehangen door de pastoor van de parochie. De medaille bestaat uit twee delen, met koperen ringetjes aan elkaar bevestigd. Het bovenste, schildvormig deel verwijst naar het schild van ridder Gerlach. Hierop staat Gerlach afgebeeld in zijn holle eik omgeven met pelgrimssymbolen: boven een schelp om uit te drinken, aan de enen zijde van de boom een pelgrimsstaf ter ondersteuning en aan de andere kant een pelgrimstas om brood mee te nemen. Het onderste deel is rond en bevat een Jeruzalemkruis; een verwijzing naar zijn verblijf in Jeruzalem. In de vier kwadranten (kwartieren) van het kruis is telkens nog een kruisje aangebracht.

